

Johdatus monikulttuurisuuteen
Syksy 2016

Johanna Leinonen (johlei@utu.fi)

Kurssin rakenne

1. Johdanto: kurssin suoritus ja keskeisiä käsitteitä (*live-luento 5.9.*)
2. Monikulttuurisuusteorioiden klassikot
3. Monikulttuurisuuden kontekstit I: USA, Kanada, Australia
4. Monikulttuurisuuden kontekstit II: Länsi-Eurooppa
5. Monikulttuurisuus ja pohjoismainen hyvinvointivaltio (Dosentti Miika Tervonen, Helsingin yliopisto)
6. Suomi – monikulttuurinen valtio? (Dosentti Salla Tuori, ÅA)
7. Monikulttuurisuuden sukupuoli (Dosentti Salla Tuori, ÅA)
8. Monikulttuurisuuden kriisi? (*live-luento 17.10.*)

Kurssin suoritus (6 op)

- Moodle-pohjainen kurssi
 - <https://moodle.utu.fi/course/view.php?id=9518>
 - Kurssiavain: Multiculti16
- Tutustu luentomateriaaleihin ja oheiskirjallisuuteen, osallistu neljään Moodle-keskusteluun
- Kirjoita oppimispäiväkirjaa
- Kirjallinen kuulustelu (luennot ja kirjallisuus)
- Tentittävät kirjat:
 - Saukkonen, Pasi 2013: *Erilaisuuksien Suomi. Vähemmistö- ja kotouttamispolitiikan vaihtoehdot.*
 - Dahlstedt, Magnus & Neergaard, Anders (eds.) 2015: *International Migration and Ethnic Relations: Critical Perspectives.*

5 February 2011 Last updated at 18:55

State multiculturalism has failed, says David Cameron

David Cameron has criticised "state multiculturalism" in his first speech as prime minister on radicalisation and the causes of terrorism.

At a security conference in Munich, he argued the UK needed a stronger national identity to prevent people turning to all kinds of extremism.

He also signalled a tougher stance on groups promoting Islamist extremism.

The speech angered some Muslim groups, while others queried its timing amid an English Defence League rally in the UK.

As Mr Cameron outlined his vision, he suggested there would be greater scrutiny of some Muslim groups which get public money but do little to tackle extremism.

Ministers should refuse to share platforms or engage with such groups, which should be denied access to public funds and barred from spreading their message in universities and prisons, he argued.

David Cameron said Britain had encouraged different cultures to live separate lives

The Telegraph

HOME » NEWS » WORLD NEWS » EUROPE » FRANCE

Nicolas Sarkozy declares multiculturalism had failed

French president Nicolas Sarkozy on Thursday declared that multiculturalism had failed, joining a growing number of world leaders or ex-leaders who have condemned it.

French President Nicolas Sarkozy speaks during a media conference at an EU summit in Brussels. Photo: AP

1:32AM GMT 11 Feb 2011

"We have been too concerned about the identity of the person who was arriving and not enough about the identity of the country that was receiving him," he said in a television interview in which he declared the concept a "failure".

News World news Germany

Angela Merkel: German multiculturalism has 'utterly failed'

Chancellor's assertion that onus is on new arrivals to do more to integrate into German society stirs anti-immigration debate

Share 167

Tweet 18

+1 2

Pin It

Share 0

Email

Article history

Matthew Weaver and agencies
 theguardian.com, Sunday 17 October 2010 11:58 BST

Merkel addresses young members of Christian Youth League in Berlin. Photograph: Bernd Settnik/AFP/Getty Images

Angela Merkel, has courted growing criticism in Germany by claiming the country's attempts to integrate immigrants have "utterly failed".

World news
 Germany · Angela Merkel · Islam · Europe

More news

Related

28 Mar 2014
 David Cameron's plans for the EU gets timely boost from Angela Merkel

20 Mar 2014
 Angela Merkel: EU prepared to punish Russia with sanctions over Ukraine – video

14 Mar 2014
 Russia deploys 10,000 troops near Ukraine border

10 Mar 2014
 Bayern Munich president

Print this article

Share 1K

Facebook 936

Twitter 105

Email

LinkedIn 0

+1 0

France

News » World News » Europe » Nicolas Sarkozy »

Related Partners

The best way to transfer money overseas

In France

Mitä on monikulttuurisuus (*multiculturalism*)?

- Monikulttuurinen **tilanne** (deskriptiivinen eli kuvaileva termi)
 - Ei ota kantaa, millaista politiikkaa tulisi harjoittaa
- Monikulttuurinen **hallinta**
 - Toimet, tavat ja diskurssit, joilla esim. julkinen valta, media ja järjestöt pyrkivät hallinnoimaan ja järjestämään kulttuurista moninaisuutta
 - *Normatiivinen* monikulttuurisuus: monimuotoisuuden hyväksyttävyys
 - Vähimmillään monimuotoisuuden sietäminen, enimmillään sen tukeminen, arvostaminen ja vaaliminen (varsinainen monikulttuurisuuspolitiikka)
- **Monikulttuurisuusteoriat** yhteiskuntafilosofiassa erityisesti 1990- ja 2000-luvuilla
 - Will Kymlicka, Charles Taylor, Tariq Modood, Seyla Benhabib, Bhikhu Parekh jne.

Mitä on kulttuuri?

- **Normatiivinen** kulttuurikäsitys: laaja normien, arvojen, uskomusten ja käytänteiden verkosto, joka ohjaa yksilöiden toimintaa ja identiteetin rakentumista
- **Sosiaalis-institutionaalinen** kulttuurikäsitys: kulttuurin normit, arvot jne ulottuvat yhteiskunnan instituutioihin – ne ovat järjestyneet vallitsevan kulttuurisen normiston mukaisesti
- Molemmissa kulttuuri nähdään selväpiirteisenä, erotettavissa olevana kokonaisuutena
- Kritiikki: kulttuurin sisäisen monimuotoisuus huomiotta, oletus kulttuurin muuttumattomuudesta

Kulttuuri

- **Konstruktivistinen** kulttuurikäsitys: kulttuurin merkitykset, symbolit ja käytänteet narratiivisesti rakentuneita ja jatkuvan uudelleenmäärittelyn kohteina
 - Kulttuurit jatkuvassa muutoksessa ja vuorovaikutuksessa
- Monikulttuurisuusajattelua on kritisoitu **essentialistisesta** kulttuurikäsituksesta (vrt. edellä)
 - Kulttuurien sisäinen dynamiikka ja niiden prosessimainen luonne jää usein vähälle huomiolle

Mikä kulttuurien “arvo” on?

- Annamari Vitikainen: käsitykset kulttuurin arvosta luovat pohjaa sille, miten ja miksi kulttuureja ja kulttuurisia ryhmiä tulisi auttaa ja suojella
- Kollektivistiset vs. individualistiset teoriat
- Kulttuurien instrumentaalinen merkitys vs. itseisarvoisuus
- Charles Taylor: kulttuuri kollektiivisesti tuotettu ja eletty sekä erottamaton osa sitä, mikä tekee ihmisen elämän arvokkaaksi
 - Kulttuuri itsessään arvokas
- Will Kymlicka: vaikka kulttuuri sosiaalinen ilmiö, sillä merkitystä vain yksilöiden kautta
 - Kulttuuri arvokas, koska mahdollistaa yksilöiden autonomian, vapauden ja hyvinvoinnin

Mikä kulttuurien “arvo” on?

- Ajatus kulttuurista arvokkaana ei välttämättä riitä oikeuttamaan, miksi kulttuurien tulisi vaikuttaa yhteiskunnan järjestäytymiseen
 - Perusteluna usein **tasaveroinen kohtelu ja puoleettomuus**, koska vähemmistöryhmät eivät samanveroisessa asemassa valtakulttuurin edustajiin verrattuna

Monimuotoisuuspolitiikan lyhyt historia

- 1800-luvun nationalismin aikakausi
 - Jokaisella kansalla oma valtio, jokaisessa valtiossa vain yksi kansa
- Kieli- ja etnisillä vähemmistöillä ei juuri erityisoikeuksia
 - Suomen kaksikielisyys!
- Suhtautuminen vaihteli välinpitämättömyydestä odotukseen sulautumisesta eli **assimilaatiosta** ja jopa suoranaiseen syrjintään ja vainoon
- V. 1919 perustetun Kansainliiton epäonnistuminen vähemmistöjen suojelussa
- YK:ta perustettaessa ihmisoikeudet huomioon

Monimuotoisuuspolitiikan lyhyt historia

- 1960- ja 1970-luvulla: *ethnic revival* – etnisyyden merkitys ei häviämässä minnekään
 - Antikolonialistiset kamppailut ja etniset vs. valtiorajat entisissä siirtomaissa
 - Etnonationalismi
 - Vähemmistöryhmien identiteettipolitiikka
 - Alkuperäiskansojen oikeudet
- Uudella tavalla huomio etnisten vähemmistöjen oikeuksiin

Monimuotoisuuspolitiikan lyhyt historia

- V. 1966 YK:n kansalais- ja poliittisia oikeuksia koskeva yleissopimus
 - Artikla 27: ”Niissä valtioissa, joissa on kansallisia, uskonnollisia tai kielellisiä vähemmistöjä, tällaisiin vähemmistöihin kuuluvilta henkilöiltä ei saa kieltää oikeutta yhdessä muiden ryhmänsä jäsenten kanssa nauttia omasta kulttuuristaan, tunnustaa ja harjoittaa omaa uskontoaan tai käyttää omaa kieltään.”
- 1970-luvulta lähtien monikulttuurisuuspolitiikkaa, ensin Kanada ja Australia
- Multiculturalism Policy Index: <http://www.queensu.ca/mcp/>
- MIPEX: <http://www.mipex.eu/>

Mitä etnisyys on?

- Monikulttuurisuus liitetään usein nimenomaan *etniseen* monimuotoisuuteen
 - Maahanmuutto, historialliset vähemmistöt, alkuperäisväestöt
- **Primordiaalinen** etnisyys: etnisyys synnynnäinen ja muuttumaton ominaisuus
 - Elää arjen mielikuvissa
- **Instrumentaalinen** etnisyys: etnisyys valittavissa, sillä on välineellistä hyötyä esim. poliittisissa prosesseissa
 - Esim. Herbert Gans: *Symbolic ethnicity*

Mitä etnisyys on?

- Todellisuudessa jotain tältä väliltä: etnisyydellä voi olla yksilölle syvä merkitys, mutta se ei ole muuttumaton, syntyperän automaattisesti määräämä ominaisuus
 - Etnisyyttä rakennetaan sosiaalisessa vuorovaikutuksessa – kontekstisidonnaista
- Peter Kivisto (2002): “Ethnicity refers to **social boundaries** that are **constructed** on the basis of what are **presumed** to be shared genealogies; cultural features such as language, religion, customs, traditions, values, symbols, a shared history and folklore; and a shared geographic origin.”
- Huomio rajanvetoihin → Fredrik Barth (1969)
 - Etnisyys vaatii “toisen” läsnäoloa
- Etnisyys ei vain vähemmistöjen “ominaisuus”!

Etnisyys ja transnationalismi

- Etnisyyden ylläpito globalisoituvassa maailmassa → **transnationalismi** (ylirajaisuus)
- Antropologit Nina Glick Schiller, Linda Basch ja Christina Blanc-Szanton (1992):
 - Prosessit, joiden avulla yksilöt ja ryhmät luovat ja ylläpitävät moninaisia sosiaalisia suhteita, verkostoja ja identiteettejä yli poliittisten, maantieteellisten ja kulttuuristen rajojen
 - Nämä suhteet ja verkostot liittävät yhteen lähtö- ja määränpäämaiden yhteisöt
 - Modernien kommunikaatioteknologioiden luomat mahdollisuudet
- Transnationalismin suhde monikulttuurisuuteen ja integraatioon?
 - Integraatio ja transnationalismi eivät toisensa poissulkevia prosesseja!

Suhde “rodun” käsitteeseen

- Etnisyyden ja “rodun” käsitteet lähellä toisiaan erityisesti anglosaksisessa kielenkäytössä ja tutkimuksessa
- “Rodun” juuret kolonialismin ja orjuuden oikeuttamisessa
- Susan Olzak (1992): “Race is a specific instance of ethnicity, defined by membership based on what are assumed to be inherited phenotypical characteristics”
- Rotuja ei ole olemassa biologisena faktana, vaan ne ovat sosiaalisissa tilanteissa luotuja (konstruoituja) kategorioita

Ethnic groups and races (Cornell & Hartmann 1998)

- Ethnic group
 - Identity based on putative common descent, claims of shared history, and symbols of peoplehood
 - Identity assigned or asserted
 - Identity may reflect power relations
 - Identity may imply inherent differences in worth
- “Race”
 - Identity based on perceived physical differences
 - Identity typically assigned
 - Identity typically reflects power relations
 - Identity implies inherent differences in worth

Suhde “rodun” käsitteeseen

- Vaikka “rotuja” ei objektiivisesti ole olemassa, rotukäsityksillä on sosiaalista ja kulttuurista merkitystä: rasismi
 - “Kulttuurirasismi”: kulttuurierojen muuttuminen biologisiksi ja eriarvoistaviksi faktoiksi
 - **Rodullistaminen**: prosessi, jossa ihmisryhmään liitetään ihonvärin/uskonnon/etnisen taustan perusteella tiettyjä piirteitä, ominaisuuksia ja stereotyyppioita
- Monikulttuurisuutta vastustavissa debateissa rodullistavia piirteitä
 - Kulttuurien ”yhteensopimattomuus” eurooppalaisen kulttuurin kanssa

Etnisyys ja nationalismi

- Nationalismi: myyttien, legendojen ja historian manipulointi “kuvitteellisen yhteistön” muodostamiseksi (Benedict Anderson: *imagined communities*)
 - Political agenda & territorial claims
- Voi pohjautua etniseen alkuperään, mutta ei välttämättä
 - Pohjois-Amerikka vs. Eurooppa
- Monikulttuurisuus vs. nationalismi?
 - Kanada!

Kansalaisuus (*citizenship*)

- Yksilön ja julkisen vallan välinen suhde: oikeudet ja velvollisuudet
 - Poliittinen, oikeudellinen ja sosiaalinen kansalaisuus → kansalaisuuden julkinen ja muodollinen puoli
 - Nykykeskusteluissa usein ymmärretään laajemmin: osallisuus, osallistuminen ja kuuluminen
 - Poliittinen vaikuttaminen, järjestöissä toimiminen ja muut jokapäiväisen vaikuttamisen tavat; osallisuus erilaisiin yhteisöihin: työ, naapurusto jne.
 - Toisaalta oma toiminta, toisaalta muiden ihmisten ja yhteiskunnan luomat ehdot, jotka tekevät osallistumisen mahdolliseksi ja toivottavaksi
 - Myös: intiimi kansalaisuus, kulttuurinen kansalaisuus, arjen kansalaisuus
- Huomio myös yksityiseen kenttään

Kansalaisuus (*citizenship*)

- Kenellä on pääsy kansalaisuuteen ja sen takaamiin oikeuksiin?
- Kansalaisuuteen sisältyy aina rajojen määrittelyä: kuka kuuluu kansakuntaan ja kuka ei?
- Monikulttuurinen kansalaisuus: miten voidaan taata, että kaikki ryhmät voivat osallistua tasaveroisesti yhteiskuntaan, saada äänensä kuuluville ja tulla hyväksytyksi kansakuntaan?
 - Tähän kysymykseen pureutuvat monikulttuurisuusteoriat